

offenses related to human trafficking, the proposals provided in the article should be considered, and international cooperation with the operational units of foreign countries should be established.

Key words: human trafficking, human exploitation, vulnerable condition, counteraction, cooperation.

DOI: 10.36695/2219-5521.2.2024.24

УДК 004.056.54:61(045)

Р.В. ПЕРЕЛИГІНА

Раїса Володимирівна Перелигіна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та процесу Київського університету права НАН України*

ORCID: 0000-0002-3798-0861

ПРАВО НА ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Постановка проблеми. Обмін медичною інформацією в сучасному інформаційному середовищі здійснюється за допомогою електронних систем, саме тому питання захисту медичних даних стає ще більш актуальним, а законодавчі механізми захисту персональних медичних даних для забезпечення прав і свобод людини потребують постійного вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню захисту персональних даних, порядку обробки персональних даних у сфері охорони здоров'я, відповідальності за порушення законодавства в цій сфері присвячені наукові праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, а саме: З.С. Гладуна, М.Г. Гончарова, І.В. Діордіца, І.А. Коваленко, О.С. Каретник, Д.В. Ланде, Р.А. Майданика, Р.О. Стефанчука, С.Г. Стеценка та інших. Однак в умовах безперервного процесу розвитку інформаційного суспільства в галузі охорони здоров'я актуальність окресленої проблематики зростає.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в дослідженні особливостей захисту персональних даних у галузі охорони здоров'я на підставі аналізу чинного законодавства України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Права та свободи людини, гарантії їхнього дотримання та захисту повинні бути основою діяльності будь-якої демократичної країни світу.

Варто наголосити, що ст. 32 Конституції України проголошує право людини на невтручання в її особисте та сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України, а також не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Одним із найактуальніших та найпоширеніших питань у медичній реформі є захист персональних даних пацієнтів, які звертаються до лікарів для отримання медичних послуг¹.

Збір та обробка персональних даних пацієнтів за їхньою письмовою згодою є важливим кроком для забезпечення конфіденційності та приватності медичної інформації. Конфіденційність медичної інформації у сфері охорони здоров'я необхідно розглядати в контексті широкого спектру культурних, соціальних і релігійних переконань і традицій. Деякі медичні дані можуть бути особливо чутливими та приватними, наприклад, інформація про репродуктивне здоров'я, психічні розлади, лікування ВІЛ/СНІДу, а також медичні послуги для підлітків. Захист персональних даних у сфері охорони здоров'я є критично важливим і вимагає уваги з боку законодавця. Важливо доопрацювати та уточнити положення, що стосуються обробки персональних даних у сфері охорони здоров'я, ураховуючи сучасні виклики та технологічні можливості. Реформи в системі охорони здоров'я, зокрема впровадження електронних систем, потребують додаткових заходів щодо захисту цих даних. Належна відповідальність за порушення законодавства про обробку персональних даних у сфері охорони здоров'я є важливим механізмом забезпечення дотримання прав пацієнтів та відповідальності операторів медичної інформації. Нормативно-правова база, що регулює надання інформації про пацієнтів, повинна бути збалансованою та забезпечувати високий рівень конфіденційності та захисту особистої інформації. Ураховуючи складність цієї проблематики, спеціальні та загальні закони мають працювати у взаємодії для забезпечення належного рівня захисту даних і дотримання прав пацієнтів².

Упровадження конкретизованих прав людини щодо захисту її персональних даних, гарантованих Конституцією, закріплюється в Законі України «Про захист персональних даних» (поточна редакція – Редакція від 27.04.2024), який регулює правові відносини, пов'язані із захистом та обробкою персональних даних, і спрямований на захист основоположних прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на невтручання в особисте життя, у зв'язку з обробкою персональних даних.

© Р.В. Перелигіна, 2024

* *Raisa Perehina, PhD in Law, Associate professor of the Department of Criminal Law and Procedure Kyiv University of Law of NAS of Ukraine, candidate of legal sciences*

У Законі визначено терміни, які вживаються в такому значенні:

- персональні дані – відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована;
- розпорядник персональних даних – фізична чи юридична особа, якій володільцем персональних даних або законом надано право обробляти ці дані від імені володільця;
- суб'єкт персональних даних – фізична особа, персональні дані якої обробляються;
- третя особа – будь-яка особа, за винятком суб'єкта персональних даних, володільця чи розпорядника персональних даних та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, якій володільцем чи розпорядником персональних даних здійснюється передача персональних даних;
- база персональних даних – іменована сукупність упорядкованих персональних даних в електронній формі та/або у формі картотек персональних даних; володільць персональних даних – фізична або юридична особа, яка визначає мету обробки персональних даних, встановлює склад цих даних і процедури їхньої обробки, якщо інше не визначено законом;
- згода суб'єкта персональних даних – добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їхньої обробки, висловлене в письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про надання згоди. У сфері електронної комерції згода суб'єкта персональних даних може бути надана під час реєстрації в інформаційно-комунікаційній системі суб'єкта електронної комерції внаслідок проставлення відмітки про надання дозволу на обробку своїх персональних даних відповідно до сформульованої мети їхньої обробки, за умови, що така система не створює можливостей для обробки персональних даних до моменту проставлення відмітки³.

Охорона здоров'я все більше покладається на інформаційні технології. Все більше лікарень та закладів охорони здоров'я застосовують інформаційно-комунікаційні технології підтримки та вдосконалення своєї роботи. Широко застосовуються цифрові технології в державному секторі охорони здоров'я – це електронні рецепти, запис до сімейного лікаря, записи про надані послуги, госпіталізацію, виписку зі стаціонару та ін. У цьому контексті з'явився широкий спектр інструментів і послуг у сфері електронного здоров'я. Електронні медичні записи створюються так, щоби можна було передавати дані пацієнтів між різними медичними працівниками. Незважаючи на те, що цифрові технології в галузі охорони здоров'я мають таку велику кількість важливих функцій, їхня висока залежність від конфіденційної інформації щодо здоров'я пацієнтів може спричинити проблеми із захистом інформації. При цьому значну частину персональних даних щодо здоров'я часто збирають без інформування про це пацієнтів. Вони не можуть контролювати свої дані та не мають достатнього рівня обізнаності, щоб дати вільну та поінформовану згоду. Розроблення складних алгоритмів ще більше поглибило цю проблему, оскільки створює серйозні ризики для захисту персональних даних про здоров'я⁴.

Пацієнт насамперед повинен знати, що доступ до його персональних даних (усієї інформації, яку містить декларація, електронна медична картка й електронний рецепт) має тільки лікар, з яким він підписав відповідну декларацію, а також лікар, до якого пацієнт звернеться за медичною допомогою за направленням. Інші фахівці зможуть отримати доступ до персональних даних пацієнта (коли вони з'являться в системі) тільки з його дозволу. Однак інформація про пацієнта доступна також і медичному працівнику, який вносить її в систему. Тому, щоб уникнути будь-якого витоку інформації про пацієнта, лікувальний заклад делегує для цієї роботи уповноважених співробітників. Їх обирають із числа медичних працівників або інших уповноважених осіб установи охорони здоров'я. Обираючи осіб, котрі будуть вносити інформацію про пацієнта в електронну систему, варто керуватися такими принципами: на них має поширюватися законодавство про лікарську таємницю, вони повинні забезпечити захист персональних даних пацієнта. У всіх випадках, окрім передбачених законодавством, ці посадові особи зобов'язані попередити розголошення будь-якої персональної інформації, яка їм стала відома у зв'язку з виконанням ними посадових обов'язків у будь-який спосіб.⁵

Підставами для обробки персональних даних є:

- 1) згода суб'єкта персональних даних на обробку його персональних даних;
- 2) дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень;
- 3) укладення та виконання правочину, стороною якого є суб'єкт персональних даних або який укладено на користь суб'єкта персональних даних чи для здійснення заходів, що передують укладенню правочину на вимогу суб'єкта персональних даних;
- 4) захист життєво важливих інтересів суб'єкта персональних даних;
- 5) необхідність виконання обов'язку володільця персональних даних, який передбачений законом;
- 6) необхідність захисту законних інтересів володільця персональних даних або третьої особи, якій передаються персональні дані, крім випадків, коли потреби захисту основоположних прав і свобод суб'єкта персональних даних у зв'язку з обробкою його даних переважають такі інтереси.

Висновки. У сучасних умовах питання інформаційної безпеки набуває особливої актуальності, адже медичні установи збирають і зберігають персональні дані осіб, які до них звертаються, результати лабораторних та інструментальних досліджень, діагнози, історії хвороб тощо. Безкінечні реформи, зміни в законодавстві, впровадження електронної системи в галузі охорони здоров'я викликають чимало дискусій щодо окремих механізмів її функціонування та забезпечення захисту персональних даних. Дійсно, використання

персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних з персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані не допускати розголошення в будь-який спосіб персональних даних, які їм було довірено або які стали відомі у зв'язку з виконанням професійних чи службових або трудових обов'язків, окрім випадків, передбачених законом.

¹ Персональні дані в системі охорони здоров'я: аналіз законодавства. *Український медичний часопис*. URL: www.umj.com.ua/uk/publikatsia-135215-personalni-dani-v-sistemi-ohoroni-zdorov-ya-analiz-zakonodavstva

² Діордіца І.В., Коваленко І.А., Коваль О.М. Правова охорона персональних даних у сфері охорони здоров'я в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. С. 141–146.

³ Закон України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 року. № 2297-VI (поточна редакція – Редакція від 27.04.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

⁴ Захист персональних даних у сфері охорони здоров'я в ЄС: законодавчий ландшафт. URL: <https://www.apteka.ua/article/575210>

⁵ Юніна М.П., Лукомська А.А. Деякі питання захисту персональних даних у сфері охорони здоров'я під час пандемії Covid-19. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2. 2021. С. 108–112.

Анотація

Перелигіна Р.В. Право на захист персональних даних у галузі охорони здоров'я

Статтю присвячено аналізу питання захисту персональних даних у галузі охорони здоров'я, законодавчого закріплення такого захисту та відповідальності в разі порушення норм законодавства. Констатовано, що право людини на захист інформації відносно себе, можливість визначати порядок використання чи заборони використання такої інформації є одним із елементів прав людини, а головним обов'язком держави в цій сфері є створення належної системи захисту персональних даних. Визначено, що чітке розуміння термінології галузі охорони здоров'я є надзвичайно важливим елементом забезпечення захисту персональних даних в окресленій темі. Зроблено висновок про те, що використання персональних даних працівниками суб'єктів відносин, пов'язаних із персональними даними, повинно здійснюватися лише відповідно до їхніх професійних чи службових або трудових обов'язків. Ці працівники зобов'язані в будь-який спосіб не допускати розголошення персональних даних, які їм було довірено.

Ключові слова: система охорони здоров'я, захист персональних даних, медичні дані, медична інформація, медичні послуги, поширення конфіденційної інформації, стан здоров'я.

Abstract

Raisa Perelyhina. Right to protection of personal data in the field of health care

The article is devoted to the analysis of the issue of personal data protection in the field of health care, the legislative consolidation of such protection and responsibility in case of violation of legislation. It was established that the right of a person to protect information about himself, the ability to determine the procedure for using or prohibiting the use of such information is one of the elements of human rights, and the main duty of the state in this area is to create an appropriate system of personal data protection. It was determined that a clear understanding of the terminology of the health care industry is an extremely important element of ensuring the protection of personal data in the outlined topic. The importance of implementing the subject's right to personal data guaranteed by law is outlined, namely: to know about the sources of collection, the location of one's personal data, the purpose of their processing, to receive information about the conditions for providing access to personal data, in particular, information about third parties to whom personal data is transferred data; to access your personal data; to protect your personal data from illegal processing and accidental loss, destruction, damage due to intentional concealment, failure to provide or untimely provision, as well as protection from providing information that is unreliable or disgraces the honor, dignity and business reputation of a natural person; file complaints about the processing of your personal data with the Commissioner or the court; apply legal remedies in case of violation of the legislation on the protection of personal data. It was concluded that the use of personal data by employees of subjects of relations related to personal data should be carried out only in accordance with their professional or official or labor duties. These employees are obliged not to allow disclosure in any way of personal data entrusted to them.

Key words: health care system, protection of personal data, medical data, medical information, medical services, distribution of confidential information, state of health.